

Despre bani în politică – interviu Promo-LEX cu Daria Paprocka, expertă internațională

În ultimii ani, Republica Moldova a făcut pași importanți în domeniul reglementării finanțării partidelor. Cu toate acestea mai multe restanțe avem la capitolul implementării normelor legale, fie din cauza rezistenței partidelor sau lipsa de capacitate a autorităților responsabile de supraveghere și control.

Despre cele mai importante aspecte ce vizează finanțarea partidelor politice în Republica Moldova, dar și cine și cum supraveghează banii acestora am discutat cu Daria Paprocka, doctor în științe politice cu o vastă experiență de lucru în cadrul diferitor organizații internaționale (OSCE/ BIDD0^[1], Comisia de la Veneția) dar și în Republica Moldova. Daria Paprocka este expertul Promo-LEX în domeniul finanțării partidelor politice în cadrul Proiectului „Combaterea corupției politice în Republica Moldova prin îmbunătățirea cadrului legal privind finanțarea partidelor politice și supravegherea civică”.

• Cum ați descrie situația curentă privind gestionarea financiară a partidelor politice în Republica Moldova?

Când vine vorba de gestionarea financiară a activității normale a partidelor politice din Republica Moldova, multe lucruri trebuie făcute la acest capitol. Trebuie să existe o

claritate mai mare cu privire la numărul membrilor partidelor și cotizațiile pe care aceștia le achită, donațiile de la persoanele fizice și juridice trebuie să fie înregistrate cu diligență, iar modul în care banii sunt cheltuiți atât la nivel central cât și nivel teritorial urmează încă să fie definit de mai multe partide. Recentele modificări ale Legii cu privire la partidele politice, care a intrat în vigoare la începutul acestui an, vor asigura negreșit o transparență mai mare a gestionării financiare a partidelor politice. Acest lucru este foarte necesar, având în vedere dezamăgirea multor cetățeni de situația politică curentă a Republicii Moldova.

- **Va contribui finanțarea din bugetul de stat la crearea unor condiții competitive egale pe arena politică a Republicii Moldova?**

Desigur, acesta nu este un remediu care va funcționa imediat, însă, în general, se crede că finanțarea de stat ar putea institui o egalitate mai mare între partide și ar limita influențe nejustificate asupra partidelor politice, întrucât nevoia finanțării private ar fi redusă. Acestea fiind spuse, este important ca sprijinul oferit de stat să nu permită partidelor politice să se bazeze în totalitate pe fondurile de stat, întrucât aceasta ar putea duce la slăbirea legăturilor dintre partide și alegătorii lor. În cazul Republicii Moldova, introducerea finanțării din bugetul de stat nu va elimina finanțarea din surse private, iar partidele vor putea în continuare ajunge la electoratul lor și alimenta angajamentul civic în procesul politic.

- **Pot fi cotizațiile de membru o sursă viabilă de finanțare a partidelor politice în Republica Moldova?**

În general, cotizațiile de membru și donațiile nesemnificative rareori constituie o parte substanțială a veniturilor partidelor politice. Iar Moldova nu face excepție de la această regulă. Important este faptul ca legislația și regulamentele interne ale partidelor politice să facă o

distincție clară între cotizațiile de membru și donații. Motivul este lipsa unor limite superioare pentru cotizațiile de membru, iar unele țări le folosesc pentru a ocoli limitele pentru donații. În cazul Republicii Moldova, GRECO (Grupul de State împotriva Corupției) a recomandat luarea unor măsuri corespunzătoare pentru a limita riscul foarte mare ca cotizațiile de membru ale partidelor să poată fi utilizate pentru eludarea normelor de transparență aplicabile donațiilor. În consecință, astfel de dispoziții au fost introduse în legislația finanțării politice.

• Legislația curentă va proteja mediul politic al Republicii Moldova de influența nejustificată a sectorului privat?

Ceea ce înțeleg eu prin ultimele modificări ale Legii privind partidele politice este că acesta a fost scopul legiuitorului – de a face mai transparent procesul de finanțare politică și de a proteja mediul politic din Republica Moldova de influența nejustificată a sectorului privat. Au fost incluse mai multe prevederi pentru atingerea acestui scop. Introducerea subiectului deja discutat privind finanțarea partidelor politice din bugetul stat, a unor cerințe legale privind evidența contabilă a cotizațiilor de membru și a donațiilor, limitele de cheltuieli ale acestora din urmă, sunt doar câteva dintre prevederile cele mai importante.

• Care este opinia dvs. despre nivelul limitelor pentru donații din partea persoanelor fizice și juridice (200 și 400 salarii medii, respectiv)?

Există mai multe motive pentru introducerea limitelor pentru donații. În primul rând, în proiectarea oricărui sistem de finanțare politică, este important ca banii să nu prevaleze asupra opiniilor cetățenilor, iar în al doilea rând – care este de fapt o urmare a primei condiții – este important ca posibilitățile de influență nejustificată și corupție să fie limitate. Pentru atingerea acestor obiective, limitele pentru

donății trebuie să fie stabilite la un nivel care ar încuraja partidele politice să caute mai mulți donatori, decât să depindă doar de câțiva. Plafonul donațiilor curente reprezintă 900.000 lei pentru o persoană privată și 1,8 milioane de lei pentru o persoană juridică, aceasta în condițiile salariului mediu din Moldova calculat la nivelul sumei de cca. 4.500 lei. Este puțin probabil că stabilirea unor astfel de niveluri ridicate va servi scopului lor de diversificare a surselor de donații ale partidelor politice.

- **OSCE/BIDDO a recomandat luarea în considerare a revizuirii interzicerii donațiilor ce provin din veniturile din afara țării. Care este opinia dvs. la acest subiect?**

Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei recomandă ca statele anume să limiteze, interzică sau reglementeze donațiile de la donatorii externi, pentru a proteja țara vizată împotriva unor influențe externe nepotrivate. Înțeleg că acesta este motivul pentru interzicerea donațiilor externe în Republica Moldova. Dar, în același timp, situația Republicii Moldova, unde aproximativ 15% din alegători lucrează în străinătate, este una deosebită, iar această interdicție privează o bună parte din cetățeni de posibilitatea de a participa activ în viața politică a țării lor. Ar fi util să se examineze posibilitățile legale care să permită, pe de o parte, ca moldovenii care locuiesc în străinătate să sprijine financiar partidele politice pe care le aleg, iar pe de altă parte, să protejeze în continuare situația politică din Republica Moldova împotriva unei influențe străine nepotrivate.

- **Abilitarea CEC cu responsabilități de supraveghere va contribui la transparența finanțării politice?**

Prin abilitarea CEC cu responsabilități de supraveghere se implementează recomandarea GRECO de a înființa un organ central independent, înzestrat cu puteri și resurse

suficiente, asistat de alte autorități atunci când este necesar, astfel încât să permită exercitarea unei supravegheri eficiente, desfășurarea investigațiilor și punerea în aplicare a reglementărilor privind finanțarea politică. Potrivit recentelor modificări legislative aduse Legii cu privire la partidele politice, CEC este împuternicită să supravegheze finanțarea atât a campaniilor electorale, cât și a partidelor politice în general. În conformitate cu Legea modificată, CEC va primi informații financiare din partea partidelor și a concurenților electorali, dar și din partea altor organe de stat, obținând, astfel, o imagine de ansamblu a finanțelor politice. Cred că toate aceste dispoziții vor permite CEC să își exercite atribuțiile de supraveghere într-un mod care va contribui la obținerea transparenței finanțării politice.

• Potrivit evaluării dvs. de până acum – supravegherea civică contribuie la transparența financiară a partidelor politice?

Prin actori preocupați de supravegherea civică, înțeleg societatea civilă și mass-media. Cred că rolul lor în asigurarea transparenței finanțării politice este crucial. Acestea joacă un rol principal, întrucât atrag atenția societății la gestionarea financiară a partidelor politice. Activitatea CREDO în anii 2010 și 2011 în domeniul supravegherii cheltuielilor pentru campanii electorale și al monitorizării complete a problemelor ce țin de finanțarea alegerilor, de care se ocupă Promo-LEX la fiecare scrutin, a contribuit în mare măsură la asigurarea profesionalismului gestionării activității partidelor politice și transparența acestora. De asemenea, a crescut gradul de conștientizare a societății despre problemele ce țin de finanțarea campaniei. Mă bucur să văd că Promo-LEX cercetează amănunțit finanțarea partidelor politice în momentul în care schimbările legislative privind finanțarea politică intră în vigoare. Aceasta va servi ca o imagine de ansamblu bună atât pentru societate, cât și pentru partidele politice cu privire la

domeniile în care ar trebui să se facă îmbunătățiri.

▪ **Cum ați evalua interesul public referitor la problemele ce țin de finanțarea politică?**

Este greu de evaluat din moment ce nu mai trăiesc în Republica Moldova, însă cred că oamenii sunt în continuare interesați de finanțarea partidelor politice, mai ales când bugetele unor partide politice au crescut în mod vizibil de-a lungul anilor. De asemenea, dezamăgirea curentă în sistemul politic și introducerea finanțării de stat pot declanșa un interes public și mai mare față de finanțarea partidelor politice. Astfel, implementarea reformei privind finanțarea partidelor politice va trebui însoțită de o campanie de sensibilizare a opiniei publice pe această temă.

Text tradus din limba engleză.

Interviul este realizat în cadrul Proiectului „Combaterea corupției politice în Republica Moldova prin îmbunătățirea cadrului legal privind finanțarea partidelor politice și supravegherea civică”. Proiectul este finanțat de Ambasada Britanică la Chișinău prin Fondul pentru Buna Guvernare. Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în cadrul proiectului nu reflectă neapărat poziția Guvernului Britanic.

[\[1\]](#) Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE